

Bitwa o benzynę / The fight for fuel / Der Kampf um Benzin / Bitva o benzín

Amerykańskie samoloty nad Blachownią.

W początkowym okresie II wojny światowej Ziemia Kozielska była miejscem stosunkowo bezpiecznym. Od czasu do czasu ogłaszano alarmy przeciwlotnicze, ale alianckie samoloty zapuszczały się nad Śląsk bardzo rzadko. Do prawdziwie groźnych dla mieszkańców regionu nalotów doszło dopiero w roku 1944, kiedy to samoloty amerykańskie mogły startować z położonych bliżej lotnisk we Włoszech. Oczywiście samoloty startujące z Wielkiej Brytanii mogły osiągać i bombardować cele na Śląsku. Niemniej alianckie dowództwo doszło do wniosku, że ryzyko dwukrotnego przebijania się przez silną obronę przeciwlotniczą na terenie centralnych Niemiec nie byłoby uzasadnione ewentualnymi korzyściami z bombardowania celów na Śląsku.

Pod koniec 1943 po zdobyciu południowej Italii jednym z najważniejszych celów alianckich samolotów stały się zakłady produkujące syntetyczną benzynę z węgla. Znajdowały się one w Zdieszowicach, w Kędzierzynie, a właściwie w Bierawie i w Blachowni. Wszystkie trzy fabryki w roku 1944 kilkakrotnie były celem zmasowanych ataków alianckiego lotnictwa. Siłą rzeczy nie obyło się bez ofiar wśród ludności cywilnej, ale także wśród zatrudnionych w zakładach jeńców i robotników przymusowych. Straty te ocenia się na około 1000 zabitych przez bomby osób, z czego około połowę stanowili mieszkańcy okolicznych miejscowości.

W roku 1944 stacjonująca we Włoszech amerykańska XV flota powietrzna stoczyła z Niemcami wygraną ostatecznie walkę o zatrzymanie produkcji syntetycznej benzyny, która przeszła do historii pod nazwą bitwy o benzynę. Naloty dywanowe na wytwórnię syntetycznej benzyny przeprowadzono od lipca do grudnia 1944 r. Szkody wyrządzone w grudniu zatrzymały całkowicie produkcję. Budując obiekty o strategicznym znaczeniu dla maszyny wojennej III Rzeszy, władze niemieckie liczyły się z możliwością nalotów bombowych na rejon Kędzierzyna. Z tego powodu podjęto

przygotowania na bardzo wielu poziomach. Przede wszystkim, jak w całym kraju, przeprowadzono akcję adaptacji piwnic na doraźne schrony dla mieszkańców - zwykle wzmocniano stropy żelaznymi szynami, ustawiano ławki i beczki z wodą, skrzynie z piaskiem do gaszenia pożarów, wzmocniano też okienka piwniczne i malowano na ścianach strzałki, które miały pomóc poszukiwać schronów w ruinach zbombardowanych budynków. Ponadto w całym Niemczech zbudowano tysiące różnej kategorii schronów murowanych i betonowych. W rejonie Kędzierzyna-Koźła do dziś można napotkać kilka rodzajów schronów - od obmurowanych czy wzmocnionych betonem szczelin chroniących co najwyżej przed odłamkami, aż po zaawansowane schrony typu Salzgitter (np. przy ul. Piotra Skargi w Kędzierzynie-Koźlu), które miały wytrzymać bezpośrednio trafienie bombą o wadze 250 kg. Do obserwacji nieba, poszukiwania zasypanych, uzupełniania zapasów wody i piasku utworzono specjalną organizację w rodzaju obrony cywilnej. Formą aktywnej ochrony obiektów przemysłowych były specjalnie w tym celu produkowane wytwornice pary, którą na wieść o zbliżaniu się alianckich samolotów zadymiano teren fabryk.

Niezależnie od tych wszystkich środków ochronnych funkcjonował też rozbudowany i korzystający z sieci stacji obserwacyjnych w całej opanowanej przez Niemców Europie, system czynnej obrony, składający się z kilkunastu dywizji artylerii przeciwlotniczej. Dysponowały one działami stacjonarnymi i mobilnymi, a także specjalnymi pociągami przeciwlotniczymi kierowanymi w rejonu prawdopodobnego zagrożenia.

W bitwie o panowanie nad śląskim niebem brało udział także niemieckie lotnictwo myśliwskie, które operowało jednak głównie w strefach przyfrontowych.

Badaniem i upamiętnianiem dziejów bitwy o syntetyczną benzynę zajmuje się Stowarzyszenie Blechhammer-1944. Od kilkunastu lat stowarzyszenie prowadzi swoją izbę muzealną w podziemiach Domu Kultury „Lech” na osiedlu Blachownia, a w ostatnich latach otrzymało także do swej dyspozycji schron typu Salzgitter zlokalizowany na tym samym osiedlu. Obiekt został wyremontowany dzięki środkom unijnym pozyskanym przez gminę Kędzierzyn-Koźle we współpracy ze Stowarzyszeniem. W schronie utworzono „Strefę Historii i Inspiracji”, a częścią tego przedsięwzięcia jest „Muzeum śląskiej bitwy o paliwo - Blechhammer 1944”.

Zwiedzanie muzeum jest możliwe po wcześniejszym telefonicznym umówieniu się - kontakt na stronie: <http://www.blechhammer1944.pl/>.

Oprac. Bolesław Bezeg

